

□ بنو قینقاع

□ بنو قریظه

□ بنو النضیر

نقدی بر فصل یک کودتای استراتژیک

چالش بنی قریظه

مژگان آهنگر داودی

مژگان آهنگر داودی پژوهشگر تاریخ اسلام، دارای دکترای مهندسی شیمی از دانشگاه تربیت مدرس و کارشناسی ارشد اسناد و نسخه‌شناسی از دانشگاه تهران است. از او تاکنون دو کتاب در انتظار کدام منجی و بازخوانی روایات جنگ بنی قریظه منتشر شده است.

خود را صرف آن کنند.» اما، در عمل، تحلیل خود را بر مبنای همان روایات تحقیق نشده بنی قریظه بنیان می‌نهد و تنها در مورد تعداد کشتگان قریظه اظهار نظر نمی‌کند. از این روست که تحلیل او در مورد واقعه قریظه و وقایع پیرامونی آن دچار اشکال شده است. نویسنده در این فصل جنگ خندق را نقطه عطفی می‌داند که تاریخ نهضت اسلامی را به دودسته تقسیم کرده و موازنه قوا را در شبه جزیره عربستان به نفع مسلمانان تغییر داده است. خنفر با استناد به سخنی منسوب به پیامبر (ص) با این عبارت که «دیگر آن‌ها به جنگ ما نمی‌آیند، بلکه اینک ما به جنگ آن‌ها می‌رویم»^۲ رویدادهای پیامبر (ص) در این زمان را «کودتای استراتژیک»^۳ نامیده است که اولین مورد آن شامل برخورد با بنی قریظه است. او می‌نویسد «بنی قریظه، با اقدام به شکستن پیمان، نابودی خود را حتمی می‌دیدند و مجازاتی را انتظار می‌کشیدند که بر زبان سعد بن معاذ، هم‌پیمان اوسی آن‌ها، جاری شده بود»^۴. مشهور است که سعد بن معاذ در حضور پیامبر (ص) فرمان به کشتن مردان اسیر قریظه داد و حکمش اجرا شد. خنفر داوری سعد را اقدامی بی‌سابقه می‌خواند و

کوشش برای راهیابی به سیره پیامبر (ص) در عرصه‌های مختلف کوششی مبارک است، اما این کار باید مبتنی بر داده‌های صحیح باشد. به عبارت دیگر، ابتدا باید از طریق گزارش‌ها و داده‌های موجود به واقعیات تاریخی دست یابیم و سپس آن واقعیات تاریخی را تحلیل کنیم، زیرا هر گزارش متقدمی را نمی‌توان واقعبینانه تاریخی دانست و بنابراین نمی‌توان آن را پایه تحلیل و دستیابی به سیره پیامبر (ص) قرار داد. در نخستین بهار که در سال ۲۰۲۰ میلادی منتشر شد، و صَاحِ حَنْفَرِ تَلاش کرده است خوانشی سیاسی و استراتژیک از زندگی پیامبر (ص) ارائه دهد. اما فصل چهاردهم، که خنفر وقایع آن را سبب تغییر رویکرد پیامبر (ص) می‌خواند، مبتنی بر داده‌های نادرستی است. در این فصل که به نتایج شکست احزاب در جنگ خندق و وقایع جنگ قریظه پرداخته شده، نویسنده ادعا می‌کند که جنگ بنی قریظه به تحقیق و دقت بیشتری نیاز دارد. او به درستی اشاره می‌کند که: «موضوعات و رویدادهای بسیاری در سیره است که برای روشن شدن حقیقت امر نیازمند ژرف‌نگری است و اهمیت آن به قدری است که شایستگی دارد پژوهشگران کوشش و زمان